taotles lähenemist Poolale, käis S. sel otstarbel läbirääkimisi pidamas Kuramaa hertsog Goddert Kettler'iga (vt.) ja viibis siis arvat. kuni herts. Magnus'e surmani a. 1583 Piltenis Kuramaal. Mõni a. hiljem kerkis ta esile Tartus, kus ta sept. 1587 sai kohaliku saksa koguduse õpetajaks, toimides ühtlasi linna sündikuna ja etendades rae ja gildide vahelises võitluses teatavat osa. Ta suri 3. VI 1602 Tartus.

F. K. Gadebusch, Livländ. Jahrbücher II (1781), lk. 122 j.; *idem*, L. B. III, 110–14; G. Schlegel, Vermischte Aufsätze u. Urtheile . . . I, 3 (1778), lk. 183–89; Th. Schiemann, Characterköpfe u. Sittenbilder a. d. balt. Gesch. (1877), lk. 87, 89, 92, 100; Seraphim, Livl. Gesch. III[II], 31, 40, 52, 191. *R. K.*

SCHROEDER, Leopold Alexander v., etnograaf ja folklorist, sünd. 12. XII 1851 Tartus kubermangu-koolidedirektori pojana, õppis aa. 1870–73 keeleteadust Tartu ülikoolis ja jätkas oma õpinguid Jeenas, Leipzigis ja Tübingenis, omandades a. 1877 magistri ja 1879 doktori astme võrdleva keeleteaduse alal. A. 1877 habiliteeris ta eradotsendiks Tartu ülikoolis, toimides sealsamas aa. 1882—94 vanaindia keelte dotsendina, siirdus a. 1894 professoriks Innsbrucki ja oli alates a. 1899 indoloogia professoriks Viinis, kus ta surigi 8. II 1920. A.-st 1900 oli ta Viini teadusteakadeemia liige ja sai a. 1918 *dr. theol. h. c.* astme Viini ülikoolilt. — Oma otsese uurimisala – indoloogia ja võrdleva uskudeteaduse – kõrval teotses S. eesti mütoloogia, muinsus- ja rahvateadusega, avaldades tolle aja kohta põhjapaneva töö »Die Hochzeitsgebräuche der Esten u. einiger andrer finnisch-ugrischer Völkerschaften in Vergleichung mit denen der indogerman. Völker« (Verh. GEG XIII, 1888, lk. 149–364), mis praegusel ajal (1928) osaliselt küll vananenud, kuid tervikuna asendamatu, nagu S.-i teinegi tähtsam töö »Germanische Elben u. Götter beim Estenvolk« (Sitzungsber. d. Kais. Akad. d. Wissenschaften in Wien, phil.-hist. Kl., Bd. 153, 1906). Tema vähemaist töist mainitagu: Zur Entstehungsgeschichte d. Kalewipoeg (Verh. GEG XVI, 1896, lk. 1–53), Eine estnische Sitte (raamatus »Festgruss an O. v. Böthlingk...«, Stuttgart, 1888, lk. 107–09), Totenbretter bei den Esten (Mitteil. d. Anthropol. Gesellsch. in Wien, Bd. XXIX, 1899); peale nende mõned vähemad artiklid Õp. E. S.-i istungiteateis. Ka hankis S. Liivimaa rüütelkonnalt mainimisväärse toetuse Õp. E. S.-ile eesti rahvariiete, kunsti- ja kultuuriesemete kogu asutamiseks, mis kogu hiljemini üle anti ERM-ile. S. on tegemist teinud ka arheoloogilise uurimisega ja toiminud kirjanikuna, avaldades draamasid, novelle ja luuletisi, mis sisaldavad ka eesti ainestikku.

Lebenserinnerungen v. L. v. S. (Leipzig, 1921, sisaldab peale S.-i autobiograafia tema tööde täieliku loendi); Postimees 1920, nr. 45, hommikuväljaanne (M. J. Eisen); Dorpater Ztg 1920, nr. 52; *Album Dorp.-Livonorum* (1908), nr. 862, Nachtrag 1908—24 (1925), 682; Левицкій II, 569–74.

O. F.

SCHULTZ, Georg Julius, (pseud. **Dr. Bertram**), kirjanik ja rahvaluule-uurija, sünd. 22. IX 1808 Tallinnas toomkiriku õpetaja pojana ja veetis oma nooruse osalt Tallinnas, osalt Torma kirikumõisas, kus ta maaeluga hästi tutvus. Õppinud aa. 1826–35 arstiteadust Tartu ülikoolis, omandas ta a. 1836 *dr. med.* kraadi ja asus varssi peale seda Venemaale Smolenski kub. Holmi kindr. Uvarov'i juurde koduarstiks, kus tal oli võimalik vene elu vaadelda. Aa. 1840–42 reisis ta Kesk-Euroopas, viibides ka Itaalias ja Inglismaal, toimis siis aa. 1842–48 Peterburi teadusteakadeemia konservaatorina ja 1845–57 medikokirurgia akadeemia anatoomia instituudi prosektorina, olles ühtlasi arstiks mõnes teises asutises. A. 1856 erusse läinud, viibis ta jällegi mõne a. välismaal ja asutas a. 1860 Peterburis politilis-kirjandusliku ajalehe »Das Montagsblatt«, mille toimetamisest peatselt loobus. A. 1867 nimetati ta Peterburi tsensuurivalitsuse liikmeks ja ühtlasi eestikeelse kirjanduse, peamiselt näitekirjanduse, tsensoriks; reisis a. 1875 välismaale ja suri 16. V 1875 ukj. Viinis. — Ilmavaatelt kosmopoliit, kuulub S. nende väheste isikute hulka, kes ilukirjanduse alal teotsenud eesti ja saksa keeles. Neist kahes keeles avaldatud teostest on mainida »Ilmatar« (3 osa, Tartu, 1870), mida ta turanismi aate tunnustajana nimetas *comedia turanica*'ks. »Ilmatari« I osa — Vomba Viido — sisaldab S.-i enda luuletiste kõrval hulga eesti rahvalaule ja väärib nende koguna omajagu tähelepanu, kuna II ja III osa – Manala ja Tuuletar — osutuvad väärtusetuiks. Tõuget »Ilmatari« avaldamiseks andis S.-ile Kreutzwald'i »Kalevipoeg«, mille lõpposa S. tõlkis saksa keelde ja mille väljaandmist ta propageeris Õp. E. S.-is. Teine saksa ja eesti keeles kirjutatud S.-i teos »Vara vaatja« jäi autori surma tõttu trükkimata. A. 1866 andis S. Mozart'i Requiem'i Leipzigis välja seitsmes, nende seas ka eesti, läti ja soome keeles. Ainult eesti keeles avaldas ta a. 1866 Peterburis luuletistekogu »Peegli pildid«, mis aga ka autori sõbra Fr. R. Kreutzwald'i poolt peale muu vigase keele pärast sai valju arvustuse osaliseks. S.-i saksakeel-